

BỒI DƯỠNG NĂNG LỰC DẠY HỌC CỦA ĐỘI NGŨ NHÀ GIÁO VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA HIỆN NAY

Phạm Thành Hải

Khoa Sư phạm quân sự, trường Sĩ quan Chính trị

Tóm tắt: Trước sự tác động mạnh mẽ của cuộc cách mạng khoa học lần thứ Tư đặt ra cho đội ngũ giảng viên những yêu cầu ngày càng cao về chuyên môn, trình độ, phương pháp, kỹ năng trong quá trình giảng dạy tại các cơ sở đào tạo hiện nay. Việc bồi dưỡng năng lực dạy học cho đội ngũ này cần thực hiện theo chương trình, lộ trình để ngày càng chuẩn hóa đáp ứng mục tiêu, yêu cầu giáo dục và đào tạo góp phần xây dựng nền giáo dục ngày càng hiện đại trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt nam.

Từ khóa: bồi dưỡng, dạy học học, giảng viên, năng lực.

ENHANCING THE TEACHING CAPACITY OF THE TEACHING STAFF AND CURRENT ISSUES

Phạm Thanh Hai

Faculty of Military Education, Political University

Abstract: In the face of the strong impact of the Fourth Scientific Revolution, lecturers have increasingly high requirements for expertise, qualifications, methods and skills in the teaching process at training institutions today. The fostering of teaching capacity for this team needs to be implemented according to the program and roadmap to increasingly standardize to meet the goals and requirements of education and training, contributing to building an increasingly modern education in the era of the Vietnamese nation's growth.

Keywords: fostering, teaching, lecturers, capacity.

Nhận bài: 10/12/2024

Phản biện: 03/01/2025

Duyệt đăng: 08/01/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Theo quyết định số 89-QĐ/TTg của Thủ Tướng Chính phủ về phê duyệt Đề án nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên (GV), cán bộ quản lý các cơ sở giáo dục đại học đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo giai đoạn 2019-2030 đã xác định mục tiêu: “Xây dựng đội ngũ GV, cán bộ quản lý các cơ sở giáo dục đại học bảo đảm về chất lượng, hợp lý về cơ cấu, đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao và phát triển khoa học, công nghệ cho đất nước, gắn với yêu cầu khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo, yêu cầu của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0”. Trong đó chú trọng: “Tổ chức bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn, nghiệp vụ cho GV, trong đó chú trọng bồi dưỡng về năng lực phát triển chương trình đào tạo, giảng dạy theo phương pháp hiện đại, nghiên cứu khoa học và năng lực ngoại ngữ, công nghệ thông tin”. Đây là những nội dung cơ bản trong xây dựng đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý các cơ sở giáo dục và đào tạo theo định hướng đến năm 2030, góp phần tạo dựng đội ngũ giảng viên giảng dạy các môn học, trong đó có các môn khoa học xã hội nhân văn hiện nay đáp ứng mục tiêu, yêu cầu đào tạo trong giai đoạn mới của kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt nam.

Trước sự tác động mạnh mẽ của cuộc CMCN 4.0 đặt ra cho đội ngũ GV những yêu cầu ngày càng cao về chuyên môn, trình độ, phương pháp, kỹ năng trong quá trình giảng dạy tại các cơ sở

đào tạo hiện nay. Việc bồi dưỡng năng lực dạy học (NLDH) cho đội ngũ này cần thực hiện theo chương trình, lộ trình để ngày càng chuẩn hóa đáp ứng mục tiêu, yêu cầu giáo dục và đào tạo góp phần xây dựng nền giáo dục ngày càng hiện đại trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt nam.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng bồi dưỡng NLDH của đội ngũ nhà giáo hiện nay

NLDH là một loại năng lực chuyên biệt, tổng hoà các yếu tố có mối liên hệ hữu cơ với nhau, gồm: kiến thức, kỹ năng - kỹ xảo, phẩm chất nhân cách, phương pháp, tác phong và tư chất của nhà giáo, hợp thành khả năng, điều kiện nội tại, bảo đảm cho hoạt động giảng dạy đạt hiệu quả cao. Vấn đề này có thể khái quát thành 3 nhóm chính: nhóm năng lực dạy học (thiết kế bài dạy, tổ chức, quản lý các hoạt động dạy học, làm việc nhóm); nhóm năng lực giáo dục và nhóm năng lực tự hoàn thiện bản thân.

Trong cuộc CMCN 4.0, tri thức đóng vai trò quan trọng và quyết định đối với sự phát triển, trong đó giáo dục và đào tạo là chìa khóa cho sự thành công. Nhìn vào hệ thống giáo dục chúng ta có thể dự đoán được tương lai của một đất nước, một quốc gia nào đó, nhìn vào đội ngũ nhà giáo có thể đánh giá được chất lượng của một nền giáo dục. Hiện nay, “cả nước có khoảng 1,5 triệu nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục, trong đó đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục (CBQLGD) chiếm

khoảng 10%. Tỷ lệ đội ngũ CBQLGD ở các cấp như sau: khoảng 18% ở giáo dục mầm non, 65% ở giáo dục phổ thông và giáo dục thường xuyên, 6% ở giáo dục cao đẳng, đại học, 11% ở cơ quan quản lý giáo dục các cấp. Đội ngũ CBQLGD phần lớn là những nhà giáo khá, giỏi được bổ nhiệm, điều động sang làm công tác quản lý, đa số là những người năng động, thích ứng nhanh với sự đổi mới giáo dục và đào tạo. Nhiều thầy, cô giáo, CBQLGD đã nỗ lực vượt khó vươn lên hoàn thiện về chuyên môn, nghiệp vụ, là tấm gương sáng về đạo đức, sự tận tụy, tâm huyết với nghề. Có những thầy, cô đã hy sinh cả tuổi xuân của mình, hết lòng vì học sinh, bám trường, bám lớp, trở thành người cha, người mẹ thứ hai của các em ở những vùng sâu, vùng xa, vùng điều kiện kinh tế - xã hội còn khó khăn, biên giới, hải đảo. Từ vấn đề trên, trong những năm qua, giáo dục và đào tạo đã đạt được những thành tựu quan trọng, góp phần to lớn vào sự nghiệp xây dựng, phát triển đất nước.

Tuy nhiên, trên thực tế, những kết quả đó chưa tương xứng với sự quan tâm của Đảng, Nhà nước, chưa thực sự đáp ứng kỳ vọng của xã hội, thậm chí, ở một số mặt, lĩnh vực, giáo dục còn tụt hậu so với trình độ chung của thế giới. Bên cạnh thành tựu trên, đội ngũ nhà giáo và CBQLGD còn không ít hạn chế, yếu kém, như: bất cập về chất lượng, số lượng và cơ cấu; một bộ phận chưa theo kịp yêu cầu đổi mới và phát triển giáo dục, thiếu tâm huyết, thậm chí vi phạm đạo đức nghề nghiệp; trình độ chuyên môn của một bộ phận nhà giáo còn yếu, PPDH chậm đổi mới, chưa đáp ứng được yêu cầu dạy và học theo định hướng phát triển năng lực. Khả năng sử dụng ngoại ngữ, tin học trong quản lý, dạy và học của nhiều GV còn hạn chế, nhất là ở những GV lớn tuổi. Năng lực quản lý của một bộ phận cán bộ quản lý cơ sở giáo dục còn yếu, chưa đáp ứng được yêu cầu về quản lý giáo dục trong bối cảnh đổi mới. Cơ cấu đội ngũ GV đại học chưa hợp lý. Việc xác định chỉ tiêu tuyển sinh đào tạo sư phạm GV phổ thông chủ yếu dựa trên năng lực của cơ sở đào tạo, chưa xuất phát từ nhu cầu xã hội, gắn với nhu cầu đào tạo GV theo từng cấp học, môn học, vùng, miền, địa phương dẫn đến cung vượt cầu và tình trạng vừa thừa, vừa thiếu. Để khắc phục những hạn chế, yếu kém này, tận dụng được cơ hội, vượt qua khó khăn, thách thức, đào tạo được nguồn nhân lực chất lượng cao nhằm đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, Đại hội XIII của Đảng đề ra giải pháp tập trung nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục, coi đây là khâu then chốt trong đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

Đồng thời, Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh: “Tạo đột phá trong đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Tiếp tục đổi mới đồng bộ mục tiêu,

nội dung, chương trình, phương thức giáo dục và đào tạo theo hướng hiện đại, hội nhập quốc tế, phát triển con người toàn diện”. Để thực hiện được Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm từ 2021-2030, cần phát triển nguồn nhân lực, giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhân lực chất lượng cao của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ Tư và hội nhập quốc tế là một trong những nhiệm vụ, giải pháp mang tính trọng tâm. Theo đó, chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực người học.

Xét trên khía cạnh các yếu tố tác động đến năng lực của người dạy có thể kể đến như: chất lượng đào tạo giáo viên, kinh nghiệm giảng dạy, yếu tố cá nhân, điều kiện môi trường làm việc, chính sách và các yếu tố phúc lợi xã hội... bên cạnh đó, ngoài các yếu tố chung đã được chỉ ra, đối với mỗi cơ sở đào tạo cần có những yếu tố riêng để phù hợp với điều kiện thực tế, tình hình của cơ sở mình, góp phần làm cho đội ngũ giảng viên có thể đáp ứng được mục tiêu, yêu cầu đào tạo. Đặc biệt nâng cao tiêu chí người thầy, nhất là chuẩn mực đạo đức, năng lực chuyên môn, năng lực nghiên cứu, thành thạo một ngoại ngữ, ứng dụng công nghệ thông tin trong phục vụ bài giảng và nghiên cứu khoa học. Về mặt bản chất, NLDH của GV chính là tổ hợp thuộc tính tâm sinh lý và trình độ chuyên môn nghiệp vụ sư phạm đã được chứng minh, cho nên việc bồi dưỡng năng lực dạy học cho GV là quá trình bổ sung, nâng cao năng lực chuyên môn, nghiệp vụ và kỹ năng tương ứng theo nội dung các năng lực dạy học cho GV một cách thường xuyên để họ nâng cao trình độ, phẩm chất, năng lực dạy học đáp ứng yêu cầu dạy và học trong tình hình mới.

Đối với hiện nay, việc bồi dưỡng NLDH cho GV có nhiều phương pháp khác nhau, trong hệ thống các phương pháp đó, vấn đề đặt ra là cần phải có PPDH cho người lớn để phát huy vốn sống, vốn kinh nghiệm nghề nghiệp của GV. Vì vậy, phương pháp bồi dưỡng cũng phải kết hợp nhuần nhuyễn phương pháp nghiên cứu lý thuyết và phương pháp thực hành, tăng cường tính trải nghiệm thực tế của GV nhằm giúp GV thay đổi cách dạy, cách học của SV. Đồng thời, trong quá trình bồi dưỡng năng lực dạy học cho GV cần phải có những hình thức phong phú, đa dạng, linh hoạt và phù hợp với nội dung bồi dưỡng NLDH như: hình thức tổ chức tập trung, trực tuyến, tự bồi dưỡng, bồi dưỡng có hướng dẫn qua tài liệu, hội thảo, sinh hoạt chuyên môn...

NLDH của GV còn được biểu hiện bởi tính chuyên nghiệp của GV còn được thể hiện qua thái độ lao động nghề nghiệp tích cực. Đó là tinh thần trách nhiệm cao đối công tác giảng dạy của mình, từ sự chuẩn bị bài giảng, thực hiện bài giảng đến việc đánh giá, rút kinh nghiệm sau quá trình giảng

đây. GV chuyên nghiệp có tinh thần cởi mở, biết lắng nghe để hoàn thiện mình. Thông qua hệ thống các tiêu chí đối với người GV cũng như NLDH của GV, trước sự phát triển như vũ bão của cuộc CMCN 4.0 hiện nay, quá trình toàn cầu hóa sâu, rộng, sự đổi thay, phát triển của đất nước trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc đã và đang đặt ra nhiều yêu cầu ngày càng cao đối với NLDH của GV nói riêng và chương trình đào tạo của các cơ sở đào tạo nói chung.

2.2. Bồi dưỡng NLDH của đội ngũ nhà giáo và những vấn đề đặt ra hiện nay

Thứ nhất, vấn đề đặt ra trong phát triển đội ngũ nhà giáo hoàn thiện các chuẩn và chuẩn hóa nhà giáo: chú trọng kinh nghiệm thực tiễn và năng lực nghề nghiệp trong kỷ nguyên số, PPDH hiện đại, tích hợp các kỹ năng cốt lõi mà thế kỷ XXI đòi hỏi, cùng kỹ năng mềm, kỹ năng số, thích ứng với cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ Tư thu hút được người đủ điều kiện, người tài trở thành GV, GV trong quá trình hội nhập quốc tế.

Thứ hai, vấn đề đặt ra trong áp dụng, đẩy mạnh phương pháp đào tạo theo năng lực: trong đó, thực hiện có kết hợp với các phương pháp dạy nghề truyền thống còn hiệu quả; chương trình đào tạo đã được thiết kế chủ yếu theo tích lũy môđun, tín chỉ, do đó cần khuyến khích, đẩy mạnh xây dựng, phát triển đội ngũ nhà giáo có khả năng giảng dạy tích hợp. Nhà giáo cần đáp ứng về trình độ đào tạo, năng lực sư phạm, đặc biệt kỹ năng nghề nghiệp.

Thứ ba, vấn đề đặt ra trong hoàn thiện khung năng lực GV các cấp: Đây là nội dung quan trọng làm cơ sở để xây dựng hệ thống chương trình, tài liệu, đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực dạy học của giảng viên đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế.

Thứ tư, vấn đề đặt ra đối với nhà giáo dạy các nghề được đầu tư trọng điểm cấp độ quốc gia và các nghề khác: nhất là ở các trình độ cao đẳng, trung cấp, sơ cấp đào tạo đảm bảo đạt chuẩn về: trình độ đào tạo, kỹ năng nghề, nghiệp vụ sư phạm theo quy định tại luật Giáo dục nghề nghiệp. Bồi dưỡng các chuyên đề khác để nâng cao năng lực.

Thứ năm, vấn đề đặt ra trong nâng cao chất lượng hợp tác quốc tế nhằm phát triển đội ngũ nhà giáo: trong đó, chú trọng hình thức trao đổi

chuyên gia, giáo viên dạy nghề giữa các nước trong khu vực và trên thế giới. Mở rộng quan hệ hợp tác với một số nước phát triển trong khu vực ASEAN và châu Á (như Malaysia, Hàn Quốc, Nhật Bản...), EU (như Cộng hòa Liên bang Đức, Vương quốc Anh,...), Úc và Bắc Mỹ thông qua việc đưa nhà giáo đi đào tạo ở nước ngoài, hoặc mời chuyên gia nước ngoài đến đào tạo tại Việt Nam. Hợp tác nghiên cứu khoa học, trao đổi kinh nghiệm về đổi mới phương pháp giảng dạy, ứng dụng các thành tựu khoa học và công nghệ mới nhằm nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo. Khuyến khích, tạo điều kiện để các cơ sở giáo dục trong nước chủ động mở rộng hợp tác, liên kết đào tạo với các cơ sở đào tạo ở nước ngoài. Tạo hành lang pháp lý thuận lợi để thu hút các nhà đầu tư, các doanh nghiệp nước ngoài phát triển cơ sở giáo dục chất lượng cao ở Việt Nam.

Thứ sáu, vấn đề đặt ra trong xây dựng, nâng cao chất lượng nhà GV trên cơ sở định hướng của Nhà nước trách nhiệm của nhà giáo: đặc biệt trách nhiệm của Giám đốc, Hiệu trưởng các cơ sở giáo dục nghề nghiệp là vô cùng quan trọng, có tính chất quyết định. Hoàn thiện hệ thống cơ chế, chính sách: Rà soát, bổ sung, hoàn thiện các quy định, chế độ, chính sách về đặc thù, đãi ngộ; tuyển dụng, sử dụng, đào tạo, bồi dưỡng; kiểm tra, đánh giá đội ngũ nhà giáo. Triển khai thực hiện quyết liệt theo chuẩn chức danh nghề nghiệp, Tiêu chuẩn nghiệp vụ chức danh nghề nghiệp; tăng thu nhập, quy định phụ cấp đối với giáo viên dạy cả lý thuyết và thực hành (dạy tích hợp); Mục tiêu xây dựng cơ chế chính sách cho đội ngũ nhà giáo đảm bảo yên tâm giảng dạy, yêu nghề và sống, phát triển vì nghề.

III. KẾT LUẬN

Việc nâng cao, bồi dưỡng NLDH cho đội ngũ nhà giáo không phải là vấn đề mới trong tiến trình giáo dục và đào tạo. Trước sự tác động mạnh mẽ của cuộc CMCN 4.0, quá trình hội nhập quốc tế sâu rộng, sự phát triển của Việt Nam trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc đã tạo ra những điều kiện, thời cơ, thách thức đòi hỏi đối với Đảng, Nhà nước, các cơ sở giáo dục và đào tạo cần phải bồi dưỡng năng lực dạy học cho nhà giáo đáp ứng được yêu cầu ngày càng cao của quá trình đào tạo hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Chính phủ (2014), Nghị quyết số 44/NQ-CP về việc ban hành chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04 tháng 11 năm 2013 Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương khóa XI, Hà Nội, ngày 09 tháng 6 năm 2014.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb Chính trị quốc gia, t. 1, tr. 136 - 137.

Nguyễn Hữu Độ: "Nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục ở Việt Nam", Tạp chí Tô chức nhà nước điện tử, ngày 8-3-2019.

"Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Kim Ngân gặp mặt các nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục tiêu biểu", Tạp chí Cộng sản điện tử, ngày 16-11-2020.

Thủ Tướng Chính phủ (2019), quyết định số 89-QĐ/Ttg về phê duyệt Đề án nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý các cơ sở giáo dục đại học đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo giai đoạn 2019-2030, Hà Nội, ngày 18 tháng 01 năm 2019.